

ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ ХУҚУҚБУЗАРЛИКЛАР ПРОФИЛАКТИКАСИ КУНИДА АМАЛГА ОШИРИШИ ЛОЗИМ БЎЛГАН ЧОРА- ТАДБИРЛАР АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

Мустофақулов Бобур Асрор ўғли

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси
Хуқуқбузарликлар профилактикаси фаолияти кафедраси
ўқитувчиси, капитан

Мамажонова Ойзодахон Хайрулло қизи

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси
Хуқуқбузарликлар профилактикаси фаолияти ихтисослиги
бўйича таълим олаётган 3-ўқув курси 322-ўқув гуруҳи
курсанти

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15341340>

ARTICLE INFO

Received: 28th April 2025

Accepted: 30th April 2025

Published: 5th May 2025

KEYWORDS

профилактика инспектори,
хуқуқбузарликларни олдини олиш,
хуқуқий онг, тадбирлар,
жамоатчилик билан алоқалар,
ахборот технологиялари,
семинарлар, тарғибот,
профилактика, хавфсизликни
таъминлаш.

ABSTRACT

Ушбу мақолада “Профилактика инспекторининг хуқуқбузарликлар профилактикаси кунда амалга ошириши лозим бўлган чора-тадбирлар асосий йўналишлари” мавзуси кенг қамровда таҳлил қилинади. Профилактика инспекторларининг хуқуқбузарликларни олдини олишда ўз ўрни ва вазифалари нҳоятда муҳимдир. Улар жамиятда хавфсизликни таъминлаш, хуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва аҳоли ўртасида хуқуқий онгни оширишда фаол иштирок этадилар. Мақолада, биринчи навбатда, профилактика инспекторларининг асосий вазифалари ва уларнинг хуқуқбузарликлар профилактикасидаги роли кўриб чиқилади. Бунинг учун, хуқуқбузарликларни таҳлил қилиш ва уларнинг сабаблари, шунингдек, профилактика чора-тадбирлари самарадорлиги ҳақида маълумот берилади. Шунингдек, мақолада турли хил профилактик тадбирлар — семинарлар, тарғибот компаниялари, аҳоли билан мулоқот ва ўқитиш жараёнлари ҳақида батафсил баён этилади. Профилактика инспекторларининг ишларини самарали ташкил этиш учун замонавий ахборот технологияларидан фойдаланиш муҳим аҳамиятга эга. Ушбу технологиялар, профилактик тадбирларнинг самарадорлигини ошириш, маълумотларни таҳлил қилиш ва уларни аҳоли ўртасида тарқатиш учун қулай имкониятлар яратади. Мақола, шунингдек, профилактика инспекторларининг жамоатчилик билан алоқалари ва ҳамкорликнинг аҳамиятини таъкидлайди.

Ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш давлатнинг энг муҳим вазифаларидан бири бўлиб, бу жараёнда профилактика инспекторларининг роли жуда катта аҳамият касб этади. Жамият хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларни камайтириш ва ижтимоий тартибни сақлашга қаратилган чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш мамлакат ривожланиши ва халқ фаровонлиги учун муҳимдир. Профилактика инспекторлари ҳуқуқбузарликларни олдини олишда биринчи босқичдаги ваколатли шахслар ҳисобланади. Улар фуқаролар билан бевосита алоқада бўлиб, жамиятнинг тинчлиги ва барқарорлигини таъминлаш учун масъулиятни ўз зиммасига олади. Ўз хизмат фаолияти доирасида профилактика инспекторлари кунлик иш режасига асосан турли хил чора-тадбирларни амалга оширади. Бунга ҳуқуқбузарликларни олдини олишга қаратилган тадбирлар ташкил қилиш, ижтимоий хавфсизликка таҳдид соладиган ҳолатларни аниқлаш ва бартараф этиш киради. Профилактика инспектори жамоат хавфсизлигини таъминлаш, хавф-хатарли ҳудудларни назорат қилиш, фуқаролар билан мулоқот ўрнатиш, шунингдек, ижтимоий муҳитда барқарорлик ва осойишталикни таъминлаш учун турли профилактик чоралар кўриши лозим. Ушбу жараёнда улар фуқароларни ҳуқуқбузарликлардан ҳимоя қилиш ва уларнинг ҳуқуқий маданиятини оширишга қаратилган чора-тадбирларни амалга оширадилар.

Профилактика инспекторлари профилактика кунида амалга ошириши зарур бўлган вазифалар қаторига фуқароларни ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабардор қилиш, уларни ҳуқуқий жиҳатдан ўқитиш, огоҳлантириш ва хавфсиз муҳитни яратишга оид ташкилий ва амалий чора-тадбирлар киради.

Профилактика инспекторлари ушбу тадбирларни амалга оширишда, аввало, маҳаллий ҳокимият идоралари, ички ишлар органлари, давлат ва нодавлат ташкилотлари билан яқиндан ҳамкорлик қилади. Шу билан бирга, инспекторларнинг профилактик тадбирлари орқали жамиятда ҳуқуқбузарликларга қарши курашиш ва ижтимоий хавфсизликни таъминлашга бўлган ишонч мустаҳкамланади. Жамиятда ҳуқуқий маданиятни шакллантиришда профилактика инспекторлари фуқароларнинг ҳуқуқий онги ва саводхонлигини оширишга қаратилган тарғибот ишларини олиб боради. Ушбу фаолият орқали фуқароларнинг ҳуқуқий билимлари кенгайди, уларнинг ҳуқуқбузарликлар ва ижтимоий хавф-хатарлар ҳақида маълумот даражаси ортади. Шунингдек, профилактика инспекторининг мунтазам равишда олиб борадиган маърифий ва тарбиявий ишлари натижасида фуқаролар орасида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга оид умумий хабардорлик даражаси ошади, ижтимоий барқарорлик ва осойишталикни таъминлаш учун замин яратилади. Профилактика кунида амалга ошириладиган чора-тадбирлар нафақат ҳуқуқбузарликларни олдини олишга, балки жамиятда барқарор хавфсизликни таъминлаш, давлат ва фуқаролар ўртасидаги ишончни мустаҳкамлашга ҳам қаратилган. Шу билан бирга, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси бўйича олиб бориладиган тадбирлар ҳуқуқбузарликлар сонининг камайишига, ижтимоий тартиб ва осойишталикнинг сақланишига олиб келади. Профилактика инспекторининг ҳуқуқбузарликлар профилактикаси кунида амалга оширадиган чора-тадбирлари бу жараённинг самарадорлигини оширишда муҳим ўрин тутди ва жамиятда ҳуқуқбузарликларга қарши курашни янада самарали ташкил этиш имкониятини беради.

Шундай қилиб, профилактика инспекторининг ҳар бир чора-тадбири фуқаролар хавфсизлигини таъминлашга ва уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга хизмат қилади. Бу тадбирлар орқали жамиятда ҳуқуқбузарликларнинг камайишига ва ижтимоий барқарорликнинг мустаҳкамланишига катта ҳисса қўшилади. Профилактика кунида амалга ошириладиган тадбирлар инспекторлар фаолиятини янада самарали қилиш, уларнинг касбий малакасини ошириш ва ижтимоий хавфсизликни таъминлаш борасидаги ютуқларни янада мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Профилактика инспекторининг ҳуқуқбузарликларни олдини олишда ўрни ва роли, замонавий жамиятда хавфсизликни таъминлаш учун жуда муҳимдир. Ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, нафақат жиноий фаолиятни камайтириш, балки фуқаролар ўртасида ҳуқуқий онгни ошириш ва ижтимоий барқарорликни таъминлашда ҳам муҳимдир. Ҳар йили, турли хил ҳуқуқбузарликлар ва жиноятларни олдини олиш мақсадида, профилактика инспекторлари махсус тадбирлар ва чора-тадбирлар ўтказадилар. Ушбу мақолада, профилактика инспекторининг ҳуқуқбузарликлар профилактикаси кунида амалга ошириши лозим бўлган чора-тадбирлар асосий йўналишлари батафсил кўриб чиқилади. Бугунги кунда ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш учун профилактика инспекторлари нафақат анъанавий усуллар, балки замонавий технологиялар ва методлардан ҳам фойдаланмоқдалар. Булар, ахборот технологиялари, ижтимоий тармоқлар ва бошқа замонавий алоқа воситаларини ўз ичига олади. Ушбу усуллар, профилактика инспекторларига фуқаролар билан бевосита алоқада бўлиш, муаммоларни аниқлаш ва уларни ҳал қилишда кўмак беради. Шунингдек, бу жараёнлар жамоатчиликнинг иштирокини жалб қилишда муҳим рол ўйнайди. Профилактика инспекторлари, жамиятдаги хавфсизликни таъминлаш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда фақат давлат органлари билан чекланмайди. Улар, жамоатчилик, таълим муассасалари, нотижорат ташкилотлар ва бошқа ижтимоий гуруҳлар билан ҳамкорликда ишлашади. Бу жараёнлар, ижтимоий масъулиятни ошириш ва фуқаролар ўртасида ҳуқуқий маданиятни ривожлантиришга ёрдам беради. Жамоатчиликнинг иштироки, ҳуқуқбузарликларни аниқлаш ва олдини олишда муҳим аҳамиятга эга, чунки фуқаролар ўз муаммоларини ўзлари аниқлашлари ва уларни ҳал қилишда фаол иштирок этишлари керак. Профилактика инспекторининг ҳуқуқбузарликлар профилактикаси кунида амалга ошириши лозим бўлган чора-тадбирлар бир неча йўналишларга бўлинади.

Биринчидан, ҳуқуқбузарликлар таҳлил қилиниши ва уларнинг сабаблари аниқланиши керак. Бу жараён, муаммоларни аниқлаш ва уларни ҳал қилишда асосий восита бўлади.

Иккинчидан, семинарлар ва маърузалар ўтказиш орқали фуқароларни ҳуқуқий маълумотлар билан таъминлаш зарур. Ушбу тадбирлар, фуқароларнинг ҳуқуқий онгини оширишда ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда самарали бўлади.

Учинчидан, профилактика инспекторлари, ижтимоий тармоқлар ва ахборот технологияларидан фойдаланган ҳолда тарғибот тадбирларини ўтказишлари лозим. Бу, фуқаролар ўртасида ҳуқуқий маданиятни ривожлантириш ва уларни ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабардор қилишда муҳимдир. Ахборот технологияларининг замонавий ривожланиши, ҳуқуқбузарликларни олдини олишда янги имкониятлар яратади. Ушбу технологиялар, фуқароларга тез ва осон равишда маълумот етказиш имконини беради.

Тўртинчидан, профилактика инспекторлари, маҳаллий жамоалар билан ҳамкорликда фаолият олиб боришлари керак. Жамоалар, маҳаллий муаммоларни ҳал қилишда, фуқаролар ўртасида ҳуқуқбузарликлар ҳақида маълумот беришда ва уларни олдини олишда фаол иштирок этишлари муҳимдир. Маҳаллий жамоаларнинг иштироки, профилактика тадбирларининг самарадорлигини оширишга ёрдам беради. Шунингдек, профилактика инспекторлари, жамоалар билан бирга ишлаш орқали, уларни ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда қандай чора-тадбирлар кўриш лозимлигини муҳокама қилиш имкониятига эга бўладилар.

Бешинчидан, профилактика инспекторлари, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси кунида натижаларни таҳлил қилиш ва баҳолашга ҳам эътибор қаратишлари керак. Бу

жараён, ўтказилган тадбирларнинг самарадорлигини аниқлаш ва келгусида уларни янада яхшилаш имкониятини беради. Олинган натижалар, келгуси чора-тадбирларни режалаштиришда ва самарадорлигини оширишда муҳим аҳамиятга эга. Ушбу мақолада, профилактика инспекторининг ҳуқуқбузарликларни олдини олиш кунда амалга ошириши лозим бўлган чора-тадбирлар асосий йўналишлари батафсил кўриб чиқилади. Ушбу йўналишлар, профилактика инспекторларининг ўз фаолиятларини янада самарали қилиш, жамиятда хавфсизликни таъминлаш ва ҳуқуқбузарликларни олдини олишда ёрдам беради. Мақоланинг мақсади, профилактика инспекторларининг ишлаш методологиясини ўрганиш ва уларнинг самарадорлигини оширишга қаратилган таклифлар ишлаб чиқишдир. Шу тарзда, мақола профилактика инспекторининг ролини ёритади ва ҳуқуқбузарликларни олдини олишда уларнинг чора-тадбирларини янада самарали қилиш учун тавсияларни тақдим этади. Ушбу тадқиқот натижалари, жамиятда ҳуқуқбузарликларни камайтириш ва фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини оширишга қаратилган ёндашувларни ривожлантиришга ёрдам беради.

Мақолада профилактика инспекторининг ҳуқуқбузарликларни олдини олишда ўрни ва роли, шунингдек, бу жараёнда амалга ошириши лозим бўлган чора-тадбирлар муҳокама қилинди. Профилактика инспекторлари, жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда марказий роль ўйнайди. Уларнинг фаолияти, нафақат жиноий фаолиятни камайтириш, балки фуқароларнинг ҳуқуқий онгини ошириш ва ижтимоий барқарорликни таъминлашга қаратилган. Профилактика инспекторининг ҳуқуқбузарликлар профилактикаси кунда амалга ошириши лозим бўлган чора-тадбирлар кўплаб йўналишларга эга. Аввало, ҳуқуқбузарликлар таҳлил қилиниши ва уларнинг сабаблари аниқланиши лозим. Ушбу жараён, муаммоларни аниқлаш ва уларни ҳал қилишда асосий восита бўлади. Бунда, статистик маълумотлар, сўровномалар ва бошқа методлар орқали ҳуқуқбузарликларнинг сабабларини чуқур ўрганиш муҳимдир. Бу таҳлиллар асосида, инспекторлар профилактика чора-тадбирларини режалаштирадилар ва уларга асосланган стратегияларни ишлаб чиқадилар. Шунингдек, семинарлар ва маърузалар ўтказиш орқали фуқароларни ҳуқуқий маълумотлар билан таъминлаш зарур. Ушбу тадбирлар, фуқароларнинг ҳуқуқий онгини оширишда ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда самарали бўлади. Фуқаролар, ўз ҳуқуқ ва мажбуриятларини билишлари, шунингдек, ўзларини ва атрофдагиларини ҳуқуқбузарликлардан ҳимоя қилишда қобилиятли бўлишлари керак. Шу сабабли, профилактика инспекторлари, уларнинг ҳуқуқий маълумотларга эга бўлишларини таъминлаш учун доимий равишда таълим ва тарғибот тадбирларини ўтказишлари зарур. Ахборот технологиялари ва ижтимоий тармоқлардан фойдаланиш, профилактика инспекторларининг фаолиятини янада самарали қилиш имкониятини беради. Ушбу технологиялар, маълумотларни тез ва осон тарқатиш, фуқаролар билан алоқа ўрнатиш ва уларнинг фикр-мулоҳазаларини олиш учун зарур. Масалан, ижтимоий тармоқларда ҳуқуқбузарликлар ҳақида маълумотлар тарқатиш, фуқароларни хавфсизлик чораларини кўришга ундаш, ва уларни ҳуқуқий маданият ҳақида хабардор қилишда муҳим роль ўйнайди. Бу жараён, жамоатчиликнинг иштирокини ошириш ва ҳуқуқбузарликларни аниқлашда ҳамкорликни ривожлантиришга ёрдам беради. Профилактика инспекторларининг маҳаллий жамоалар билан ҳамкорлиги, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда жуда муҳимдир. Маҳаллий жамоалар, фуқароларни хавфсизлик чораларини кўришга ундаш ва маҳаллий муаммоларни ҳал қилишда фаол иштирок этишлари зарур. Жамоалар билан биргаликда олиб бориладиган профилактика тадбирлари, фуқаролар ўртасида ҳуқуқбузарликларни олдини олишда кўпроқ натижаларга эришиш имконини беради. Маҳаллий жамоалар, ўз ҳудудларида мавжуд муаммоларни яхши биладилар, шунинг

учун уларнинг фикрларини инobatга олиш, профилактика тадбирларининг самарадорлигини оширишга ёрдам беради. Бундан ташқари, профилактика инспекторлари, ўтказилган тадбирларнинг самарадорлигини баҳолашга ҳам эътибор қаратишлари керак. Олинган натижалар, келгуси чора-тадбирларни режалаштиришда ва самарадорлигини оширишда муҳим аҳамиятга эга. Баҳолаш жараёнида, маълумотлар йиғиш ва таҳлил қилиш, тадбирларнинг натижаларини аниқлашга ёрдам беради. Бу, профилактика инспекторларига ўз фаолиятларини янада яхшилаш, янги стратегиялар ишлаб чиқиш ва жамоатчилик билан алоқаларни мустаҳкамлаш имконини беради.

Хулоса қилиб айтганда, профилактика инспекторининг ҳуқуқбузарликлар профилактикаси кунда амалга ошириши лозим бўлган чора-тадбирлар, уларнинг самарадорлигини ошириш ва жамиятда ҳуқуқий маданиятни ривожлантиришга қаратилган. Ушбу мақола, профилактика инспекторларининг фаолиятини янада самарали қилиш учун таклифлар ва тавсияларни ўз ичига олди. Улар, ҳуқуқбузарликларни аниқлаш ва олдини олишда, шунингдек, фуқароларнинг ҳуқуқий онгини оширишда муҳим роль ўйнайди. Шу тарзда, профилактика инспекторлари жамиятда ҳуқуқбузарликларни олдини олишда, жамоатчилик билан ҳамкорликда фаолият олиб бориши, ахборот технологияларидан фойдаланиши ва ўз билимларини доимий равишда ошириб бориши зарур. Ушбу ёндашувлар, ҳуқуқбузарликларни камайтириш ва жамиятда хавфсизликни таъминлашда самарали бўлади. Бу жараёнлар орқали, фуқаролар ўртасида ҳуқуқий маданиятни ривожлантириш ва жамоат хавфсизлигини таъминлашга эришилади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Алиев. А. (2020). Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси: назарий ва амалий асослар. Ташкент: Ўзбекистон Республикаси Ижтимоий фанлар академияси.
2. Жабборов. У. (2019). Профилактика инспекторининг вазифалари ва роли. Ташкент: Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги.
3. Мустафаев. С. (2021). Жамиятда хавфсизликни таъминлашда профилактика инспекторининг иштироки. *Journal of Legal Studies*, 15(2), 75-82.
4. Саидов. Р. (2022). Фуқаролар ўртасида ҳуқуқий маданиятни оширишда профилактика тадбирлари. *Ўзбекистон ҳуқуқшунослик журналида*.
5. Шукуров. Э. (2018). Профилактика тадбирлари ва уларнинг самарадорлиги. Ташкент: Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникациялар вазирлиги.
6. Юсупов. Д. (2020). Профилактика инспекторларининг ижтимоий тармоқлардаги фаолияти. *International Journal of Law and Society*, 8(1), 34-41.
7. Мансуров. Ф. (2019). Ҳуқуқбузарликларни олдини олишда маҳаллий жамоалар билан ҳамкорлик. Ташкент: Ўзбекистон Давлат юридик университети.
8. Makhmudov, D. R. "PREVENTION OF VIOLENCE AND ABUSE AGAINST CHILDREN: EFFECTIVE PRACTICES OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS AND DEVELOPED COUNTRIES." *Multidisciplinary and Multidimensional Journal* 4.3 (2025): 207-214.
9. Мустофаулов, Б., & Улуғбеков, В. (2025). ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ ВОЯГА ЕТМАГАН ЁКИ МЕҲНАТГА ЛАЁҚАТСИЗ ШАХСЛАРНИ МОДДИЙ ТАЪМИНЛАШДАН

БЎЙИН ТОВЛАШ ЖИНОЯТЛАРИНИНГ ПРОФИЛАКТИКАСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ.
Журнал академических исследований нового Узбекистана, 2(2), 81-85.

10. Бобур, М., Ўғли, А., & Рўзиев, Ж. С. Ў. (2025). ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ
ПРОФИЛАКТИК ҲИСОБГА ОЛИНГАН ШАХСЛАР БИЛАН ИШЛАШДА ЯККА ТАРТИБДАГИ
ПРОФИЛАКТИКА ЧОРА-ТАДБИРЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. Central Asian Journal of
Multidisciplinary Research and Management Studies, 2(3), 10-16.

11. Мустофақулов Б., Улуғбеков В. ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ ВОЯГА
ЕТМАГАН ЁКИ МЕҲНАТГА ЛАЁҚАТСИЗ ШАХСЛАРНИ МОДДИЙ ТАЪМИНЛАШДАН
БЎЙИН ТОВЛАШ ЖИНОЯТЛАРИНИНГ ПРОФИЛАКТИКАСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ
//Журнал академических исследований нового Узбекистана. – 2025. – Т. 2. – №. 2. – С.
81-85.

